

Издава Недјељом.
 Цијена:
 за ЦРНУ ГОРУ и АУ-
 СТРО-УГАРСКУ (с БОС-
 НОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ)
 на годину 6 ф., на три год.
 3 ф., на четврт године 1 ф.
 и 50 новчића.
 За све остале земље у
 ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на
 годину 25 франка, на по
 године 10 франка, на чет-
 врт године 5 франка.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Цитирати може се у
 свакој библиотеци или
 уредницима администрације Глас
 Црногорца на Цетињу, а
 може се и картом упу-
 тити на пошту у Котор
 Довољно плаћа се уредни-
 цу. Редовно се издавају

За одласке плаћа се од
 реда поштом За одласке поштом
 и на дуже пражње плаћа

ЦЕТИЊЕ, 30. Маја.

Црна Гора довршила је овога про-
 слава једно велико дјело, које је рав-
 но сјајној једној побједи, те се може
 упоредити сјајнијем побједом на Гра-
 ховцу, Вучјем Долу, Фундини и т. д.
 Истина разлика је велика између
 побједе коју овога лета славио, и
 оних које је Црна Гора кроз пет
 година добијала на бојном пољу. Но
 разлика је само у врсти, а не у ве-
 личини и замашају побједе.

Побједа, о којој овдје хоћемо да
 зборимо, није задобавена на бојном по-
 љу. Црари не није се крп пролије-
 тала ни с које стране, нити је непри-
 јатељ, против којег се војевало, био
 створење божије на двије ноге.

Дјело сво и побједа ова извоје-
 вана је мриљем радом на пољу кул-
 туре, а непријатељ који је савладао,
 — то је голи крш црногорски.

Иза двије године неуморнога рада
 који је међу тим бивао више пута
 прекидан које рђавим временом које
 неприликама највише с Турцима, сво
 јавас помоћу божијом дочекасмо да по-
 двој довршен пут од Цетиња до Ко-
 тора и наша многољубљена Књагиница
 с уздицом нашом Нашљедником При-
 јестола први пут од како је свијета и
 вијека, пријебоше на кочици путем ни-
 вијем, прорезаном преко кршине чапуре
 голијех црногорских брда.

Ово је први велики тријумф мир-
 ного и културнога рада Црне Горе.

О самом значају и замашају ово-
 га дјела говорили смо већ више пута
 за ово двије године, док смо гледали
 и слушали како се доми камење под
 неуморном руком приједнога Црногор-
 ца. Казали смо, да ће овај пут изве-
 сти Црну Гору из дојакосиње њене
 осаме у свијету, извести је не само
 формално као што је изведена дипло-
 матским путем признањем независно-
 сти и прикључењем у конферат јевроп-
 ских држава, него бан активно,
 дјелотворно, јер пут од Котора до Це-
 тинја може се сматрати као једна жи-
 ла артерија, којом је срце Црне Горе
 састављено с тијелом осталог свијета,
 те ће од сада стојати у ијечитом са-
 ставу и свези с њим.

Ова свеза не може бити него бла-
 готворна за Црну Гору. Док је Црна
 Гора имала своју искључиву мисију
 да под кршним оградама Ловћена у
 слободи и независности својој храпи
 континуитет старе српске државе и у
 оштој тами робовања српскога наро-
 да подржава на врх Ловћена неугас-
 ну ватру свијести и мисли народне,
 дога је пена осам имала смисла. Да-
 не пак, кад је дошло вријеме, да се
 у Црној Гори и друга ватра запали,
 ватра од које се просвећују умови, ко-
 ја својом благородном тошклом и ја-
 свим арацима привлачи к себи и своје
 и туђе без вушке и јатагана, данас
 кад је Црна Гора извана самјем по-
 ложајем својим да прими на себе за-
 датак културнога носноца у овјем
 највећем забатаљенијем крајевима бал-
 канскога полуострва, — данас Црна
 Гора већ више не може остати у сво-
 јој петјековној осами, и за то је пу-
 тем од Цетиња до Котора пружила из
 свога срца једну жилу своју у свијет
 којом ће јој доћи нужна јој за њен
 нови задатак храна.

Нека се нико не боји, да ће та
 храна промијенити наваност нарани
 црногорске! То бити не може! Црно-
 горство је један савршен у себи тип,
 савршен наравно у својим особина-
 ма, ко у једној својој толико снаж-
 ној моћи, да га туђи улив нигда изо-

пачити не може. Храна културна, ко-
 ја из просвијетљенога свијета буде до-
 ласила у Црну Гору, биће у њој пре-
 рађена под моћном силом животне снаге
 црногорске, и тек тако прерађена слу-
 жиће Црној Гори за њене унутрашње
 и спољашње циљеви. Она ће се са-
 стојати само од онихјех саставина, које
 се овдје кријају, а те ће само још
 више помоћи, да се оснаже све о-
 не врлине, које састављају црногор-
 ство.

Но пут нас је овак завео у дале-
 ке рефлексије. Приступимо му ближе
 и прегледајмо му непосредне особине
 његове.

Пут је саграђен темељно и солид-
 но по правилима модерне грађевинске
 технике. Људи стручни, који су већ
 дошли амо на кочици, казују нам
 шта више, да се црногорски дјо, пута
 дакле овај дјо од Цетиња до границе
 наше према Котору, одликује испред
 аустријекога како својом солидношћу
 тако и пјелисходношћу, јер је не само
 за један четар шири од аустриј-
 скога, него је и спроведен с нарочитим
 обзиром на потребе саобраћајнога сви-
 јета, а те су потребе, као што је по-
 знато: да буде што је могуће краћи
 и угоднији. Заслуга за то припада
 пуно нашем инжењеру г. дру. Славу.

Не мању част чини овај пут и
 нашем народу црногорском и високој
 влади црногорској: првом за то, што
 је великим и мучним дјелом овим (да
 је мучно било, то ће увидјети сваки
 који један пут само прође преко Кре-
 ца) посвједочио, да је па мотици исто
 онолики јунак као и на чупици и да
 је за дјела мира исто толико способан
 као и за дјела рата.

Но највиша част и заслуга при-
 пада нашем земље Господару, који је
 величину своју показао ево не само
 на бојном пољу него и на пољу кул-
 турном, те је уз толике вијенце дово-
 рике себи силео и још један низла
 неувели пијенац славе, који ће кази-
 вати свијету и потомству нашем какав
 је Владалац у наше дане запремао
 пријесто црногорски. Уза толике спо-
 менике од бојне славе, који се дижу
 нашем Књазу као првом војнику из
 потоњег рата, ево се сада диже један
 пов од друге руке, који ће под лич-
 ним именом: „Књаза Николе пут“
 представљати свијету нашега узвише-
 ног Господара као првога поборника
 културе и свеопштег напретка Црне
 Горе.

Ми смо увјерени да ћемо заврши-
 ти истом жељом, коју сваки Црногор-
 рац у срцу свом носи, када кажемо:
 Нека Бог да нашем Књазу још ово
 годину срећнога и благословенога
 владања, е да би се извео цијели ова
 његовијех намјера и планова, да се
 он очује за благо и напредак Црне
 Горе!

Црна Гора нема никаквог сусједа,
 да и оба су моћне царевине, аустро-
 угарска и отоманска.

С првом живи се у највишем
 пријатељским односима добрих сусјед-
 ства већ из одавна; с другом зна се
 како смо стојали све до савра.

Но постојала непријатељства, у ко-
 јима су се и Црногорци и Турци под-
 нијели јуначки, минула су већ, и на-
 ступило је доба, да се између Турске
 и Црне Горе уреду пријатељски одно-
 шаји доброга сусједства, као што већ
 постоје према Аустро-Угарској.

Потреба тихјех одношаја осјећа се
 живо с обе стране, и у то име вла-

де отоманска изаслала је још прије
 годину дана свога пуномоћног заступ-
 ника на Цетиње, а то ево и две го-
 дине позвала у језу Риза-бег као
 изапредног посланика и пуномоћног
 министра султановог у Црној Гори.

Г. Риза-бег већ је имао част пре-
 стајати се Његовом Вишочаству на-
 шем Књазу-Господару, и том прили-
 ком измијешале су с обе стране бе-
 сеједе, којих значајна тенденција до-
 вољно у очи пада, те јасну свијетлост
 бана на стремљења, која се имају с
 једне и с друге стране.

Његово Величанство Султан, при-
 дајући високу цијену добријем одно-
 сима к Црној Гори, налаже своје за-
 ступнику да настоји да се ти односи
 учврсте, а Његово Вишочаство Књаз
 суглашавајући се с истом ошјеном о-
 дноса између Црне Горе и Турске
 наглашава нарочито, како му је била
 изданија жеља да се та односи уч-
 врсте и додаје значајно, како од сад
 Црна Гора и Турска у својим за-
 једничкијем напорима једну и исту
 цијел имају, која ће се, крај добре
 воље с једне и друге стране, дасно
 постићи.

Кад се узме, да су цијели Турске
 и Црне Горе кроз толико стољећа би-
 ле дијаметрално противположене и да
 су се дасле међу собом узајамно поти-
 рале, онда се мора сматрати да је те-
 мељни обрт повјесница произвела изме-
 љу Црне Горе и Турске, кад се да-
 нас може рећи, да у колико имају
 посла једна с другом, имају га само у
 заједничкој цијели.

Која би то била заједничка ци-
 јел?

Она не може лежати ни у каквим
 агресивним смјеровима ни с једне ни
 с друге стране, али може лежати у
 њиховијем заједничкијем тежњама, да
 међу собом створе такве одношаје,
 који ће на овом крају балканскога по-
 луострва утрти пут култури и цивили-
 зацији.

У томе допста и лежи та зајед-
 ничка цијел, и Црна Гора савјесно
 ће настојавати да се она постигне,
 јер је то жива потреба њена.

Због својих неуређенијех одно-
 шаја с Турском, иу веће рећи због
 неуређенијех граница између Црне Го-
 ре и Турске, Црна Гора стоји још и
 данас затворена и без правилнијех ко-
 муникација на једном замашном про-
 стору својих граница, а то је од ште-
 те и за њу и за Турску. Ми немамо
 ни шпанскијех ни телеграфскијех ни
 другијех комуникационих свеза са овим
 нашим сусједом, а сврх свега немамо
 још ни стално одређенијех граница
 према његовој држави од скадарског
 блата на до Мокре Горе, највише то-
 га ради, што се порта није до сад по-
 старала да свом државном ауторитету
 на овијем странама важности и угле-
 да прибави, него је распустила и раз-
 уадала један необуздани народни еле-
 менат, с којим се неда друкчије рачу-
 нати и разлагати него на врху од хан-
 дара.

Сада је допста заједничка цијел
 Турске и Црне Горе, да ту мир и до-
 бар државни ред успоставе и да једно
 стање међусобно учврсте, које не ће
 бити изложено самољубијем његовима
 којикаких турско-арбанашких ајдука и
 одметника.

Кад се тај ред успостави и гра-
 нице сталне између Турске и Црне
 Горе учврсте, онда ће с мјеста бити
 прва дужност обостранијем владама,
 како ће отворити и углавити између
 обе државе добре комуникационе све-

зе, од којих ће свака држава имати
 своје велике користи, а те су: по-
 литичке, телеграфске, изградбе и
 друге разне свезе.

Ми жељимо објема владама у ово-
 ме настојавању најбољи успјех и увје-
 рени смо да ће се он, крај добре во-
 ле с једне и с друге стране, извјесно
 постићи, а то ће сдужити у првој ли-
 нији њиховијем нарочитијем интереси-
 ма, за тјјем пак и обшријем интереси-
 ма човјечанске цивилизације.

Трговачки уговор између Ау- стро-Угарске и Србије.

ПРИЛОГ Б.
 Нарочите царинске олакшице у погра-
 ничном промету.

1. Да би се промету обостраних по-
 граничних округа дасе олакшице, које су
 за дневни обрт нужне, споразумјеле су се
 стране уговорнице о сљедећем:

1. Биће слободни од плаћања сваке
 царине при увозу и извозу преко заједнич-
 ких граница:

а. Све оне количине сепела, за које
 укупна сума прописане царине не премази
 двије крајцаре аустријске вриједности, или
 пет динарских пара (5 стотинитих дјелова
 франка);

б. Трава, сјењо, слама, лииће, ма-
 лина, хранеће биље, сита и проста турска
 живина (у колико му је важјеије међу-
 народним прометима дозвољен слободан
 промет) зрно у снопу или класу варила
 (веље), куђеља и воловца неомлаћена,
 крампир;

в. Кашнице са живим вчеламт;
 г. Животињска крв, јаја сваке врсте;
 д. млијеко слатко, кисело, усрпено;
 е. љунар, мрех и камеш угља, трес-
 ет, угљен тресетин;

ж. камен за зидање и у плочама, ка-
 мен за кадруму и воденично камење, обич-
 на тоцала и брусови за коос и српине, у
 опште све камење, било тесано или не —
 али нити углашено нити у таблама — згу-
 ра, шлунак, пијесак, неугашени креч
 и гивс; малтер, глина, и у опште сва проста
 земља, од које се праве цијеле, лонци, лу-
 де и судови;

з. цигла;
 и. мекније лежићи од репице и дру-
 ги отпади од пещијеког и куваког воћа
 и сјемоља у коме има житина;

ј. билин пелес или пелес од каменог
 угља, љубре, комина, сивачине, изовача;
 к. хлеб и брашно у количини највише
 до 10 килограма, свијеже месо у количини
 највише до 4 километра, сир у количини
 највише до 2 килограма, свијеже масло у
 количини највише до 2 килограма.

2. Становници пограничних округа,
 који имају својих земаља или држе земље
 под закуп, преко границе не ће плаћати
 царину на предмете који су им потребни
 за газдовање са њом земљом, а имено: на
 сираве и алате земљодјелске, телећу сто-
 ку, сјеме за усјевања тако исто и на про-
 изводе, које су добили од тих земаља, као:
 жито, сјењо, стоку, драво и т. д.

3. Дасе, биће узајамно слободни од
 сваке царине и сви државни и судови у ко-
 јима су становници пограничних округа де-
 нијели у сусједну земљу њихове земљод-
 личке производе, као: и. пр. жито и дру-
 ге земљодјелске производе, гивс, креч, ли-
 ће или друге тачности као и друге пред-
 мете који долазе у погранични промет, на
 их отуда враћају ветим путем, празне.

4. Тако исто је слободна у објема
 земаља од сваке царине, при увозу и из-
 возу, стока, која се на једне земље води у
 другу на израну или пошашу; а та-
 ко исто могу се слободно од сваке царине
 вратити и производи, добивени од те на
 израну тјеране стоке као: млијеко, масло,
 сир, вуна и прилод за то вријеме доби-
 вени, али само у количини, која је ср з
 мјерна броју стоке и врчена за које је
 парана трајаља.

5. Исто тако биће слободни од цар-
 ине: жито, житинаво сјеме, коповља, лан,
 дрво, мекније и други томе слични земљод-
 јелски предмети, које становници погра-
 ничних области обичу земаља уносе за сво-
 ју потребу у воденице које су у области
 друге земље, да их тамо самелу, преру-
 пе, појецају траљају и т. д., да их послат-
 је у прерађеном стању навраћу враћају.

Колоничне производе које се на мјесто европских могу потражити, односно морају извезети, утврдиће у споразуму обостране царинске власти уговорачких страна, према потреби и како буде право.

6. Повластице које су наведене под I, 2. и 3. у овоме списку, које се односе на пограничне области, неће се прелазити на границама од заједничке границе уговорачких страна.

7. Обје стране у уговорачке и нахове административне власти свирајуће се на границама ће таксама, тамо редовних царинских трговаца и промишљеничких робова, моћи бити промета између пограничних стаповишта са предметом предмета, као и са другим артикулацијама дневног обрта, који су саопштен од стране.

8. Од узгона и извозних царина у непосредној промети на заједничким границама обје страни слободно су:

1. Циглице ствари и ствари зашара, цемента и разних, као што су: рудбе, одела, путао посуђе, потребе, сирине и палти, која су за нахове сопственицу потребу; и то у количина, која одговара прапикама.

2. Кола, која служе за пренос путника и ствари; колица, корна и друго подобне сирине за кретање; тегаса и посуда стана, возови на води са уредним инвентаром;

3. Провијант за бродове;

4. Карте од мустара и мустое које се могу да служе и за коју другу циљ.

5. Прести завоји и судова, у којима се налази сепан, не ће се одвојено царинити, но за њих важе одредбе о дари.

III. Доде означени сепани кад се из слободног промета аустро-угарске царинске области унесу, преко заједничке границе, непосредно у Србију, плаћаће познату царину која се налазије на увоз највећма познатишег народа, и то специфичне или по вредности, коју уносач избере;

Сепани у прилогу А, одјељак тарифе 1. г.

Сепани у прилогу А, одјељак тарифе 2. а.

Сепани у прилогу А, одјељак тарифе 10. а.

Сепани у прилогу А, одјељак тарифе 11. а и 2.

Сепани у прилогу А, одјељак тарифе. 12. а, б, 1 (са примједбом) в.

Царински излет, преко које су они сепани експедициони за истра, надицаће ујерене који се тврди, да то помаже долази на слободног промета аустро-угарске царинске области, и те ће ујерене служити за доказ израза на дисперсионално царинске горних сепана.

IV. Ниже означени сепани, који се из слободног промета из Србије унесу непосредно, преко заједничке границе, у царинску област аустро-угарске монархије, плаћаће ове царине, односно биће слободни од царине:

1. Свеже воће (узимајући сијеже грожђе) баштовански производи и сијеже воће . . . слободно

2. Ораси и љешница, суви или овншени, сјве шљаве, пекме од воћа куваног без шећера 100 к. 1 ф. 50 кр.

3. Волови и бикови од грла 4 ф.

4. Свиње од грла 1 ф. 50 кр.

5. Коже са или без длаке, неурале (селове или суневе, па и селове и препариране у кречу, али чистилене ивине) слободно

6. Мед слободно

7. Ракија т. ј. шљивовица од највише 33 грама алкохола (по стетином алкохолметру) плаћаће при увозу преко Београдско-српске границе, осам унутрашње таксе 100 кила 3 ф. 20 кр.

8. Вино у буцама из околне Ножарева, Неготина, Смедерева и Паша 3. ф. 20 кр.

9. Шинарка, која за борјачице или чивење . . . слободно.

ПРИЛОГ В.

Царинске одредбе које се тичу наплата царине по вредности на сепане који се увозе у Србију.

При увозу сепана, на које се има да наплата царина по вредности, дужан је уносач да то најави писмено у својој декларацији, и да означи у њој вредност и обим трговачки врсти сепана.

Вредност сепана која има да служи за основу наплата, састављена је из праве, продајне цијене унесеног предмета, на мјесту гдје је произведен или од куда се шље, и из прелазних, основних и комисионских и осигуравајућих трошкова, који су експортер прелазили до уласног мјеста на граници Србије.

Уносач треба да пратожи за декларацију још и продајну фактуру поред спроводног шема или товарне листе.

Вредност сепана треба да је у декларацији означена у динарима (францима) и динарима динара. Ако је вредност у фактури означена у динарима аустро-угарске вредности, она ће се, ради наплата царине, претворити у франк према просјечном мјесечном курсу немца од 20 франка који је са имао на бечкој или петитанској берзи један мјесец прије ошва у коме је декларација поднесена. Министарство финансије кнежевине Србије објавиће овај средњи курс. Трошкови око прелазе, осигурања и комисиона срачунаће се по истом мјерилу.

Сепани на које се има да наплата царина по вредности, мора љумрук презентирати на 48 сати пошто је декларација поднесена. Ако љумрук није да је декларисана вредност издевалана, има 24 сата послје царинског прегледа право да најави да ће сепан задржати на се, исплативши уносачу вредност коју је он декларисао и још 10 на сто; разумије се да се у овом случају не ће наплаћивати на царина ни узгредне таксе. Исплаћива се има да изврши на 15 дана од дана када је љумрук најавио да сепан задржава за се.

Не најави ли љумрук за 24 сата послје царинског прегледа да хоће да се користи правом откупа, мора по истеку овог рока, издати уносачу сепан наплаћивши царину по овој вредности коју је уносач означио у декларацији.

Уносач, према коме српски љумрук хоће да уносачу право откупа, може, ако му је то угодно, на осам дана пошто му је саопштена ова одлука љумрука, тражити процјену сепана вјештачима. Ово исто право има и љумрук, ако не најави за уједно да одма откупи сепан; само што мора саопштити уносачу своју одлуку, односно вјештачке процјене сепана, за 24 сата послје царинског прегледа. Ма од чије стране да је тражена вјештачка процјена љумрук је дужан да уносачу, на његов захтјев, изда сепан пошто најрије задржи муштре и проба и довољно осигура царину са свакима узгредним и додатним таксама, повлаче чега сепан може слободноћи у земљу.

3. Ђумрук губи право на откуп, чим је посач захтје вјештачку процјену било би било пратоја.

Ако је вјештачком процјеном сепан по вредности сепана не прелазити са више од 5 на сто ову вредности, коју је уносач означио, извлаћеће се царина по сумарној је у декларацији означена.

Ако ли вредност, коју је вјештачка

процјена напла, прелазити ову у декларацији означену вредност са више од 5 процената, наплата се царина по вредности коју је вјештачка процјена утврдила.

Она ће се царина повећати са 50 на сто у име казни, ако вјештачка процјена надмаши декларисану вредност са 10 на 100.

Ђумрук ће моћи наплаћити и 100 на 100 царине у име казни, у случају кад је се он у промишљеном року плаћено за откуп, али је на молбу уносача сепан предат стручној ошени, па је ова показала да вредност сепана надмаши са 15 на сто декларисану вредност.

Трошкови око вјештачке процјене царине на терет декларације, по вредности, коју су вјештачки напла, прелазити декларисану вредност са више од 5 процената, у протаном случају више на терет љумрука.

Чим љумрук наплати царину, узгредне таксе и казну која иштите на вјештачке процјене, сепан ће се предати уносачу, или ће му се вратити без одлагања остатак цијене кауције, ако је сепан већ био одузет.

5. Вјештачка комисија образоваће се тако, да старешина љумрука и уносач наизмјену по једног вјештака, и то за 8 дана пошто је вјештачка процјена затражена. Ако се гласови подјеле, или и одма при конституисању изборног суда, изабраће изборне судије на захтјев уносача још једног трећег. А ако се не могу да споразумију о избору трећег судије, именоване председник надлежног трговачког суда, или, гдје овог суда нема, председник надлежног окружног суда.

Превуда се мора израћи за осам дана послје изабривања изборних судија.

Политички преглед.

Стање у Русији на жалост никако не обрће се на боље. Вилковачка чета никако још не ће да се смири, но спрема се да изиш нове несреће. Тако се бар штага по новинама. Прокламације њихове иду једна за другом, а једна је гора од друге. Осим тога ради се и на заједрама. Тако бечкој Пресен саопштана јен дошеник на Петрограда под 20. ов. м. овај догађај: „Прочле недеље ушло се у траг једном тајерничком сауну, који је држан у једној гавричанској камарци на забаванском просекту, гдје је двадесет и једно лице овим начином ухапшено и с мјеста уапшено. За ово заједничко друштво и његове екунове у том стану дознала је човиција од једнога столара, који је у познатој камарци ње што радио, па је могао све чути што су заједници међу собом говорили, кад су гласно говорили. Генерал Баранов даде дозвати к себи гавдарину од стана и изјави јој, да има пријемити у дотични стан једнога вишег полициског официра, потпуковника њеког, кога ће јој он послати, и који ће се у оној камарци гдјегад на згодном мјесту сакрити да би могао све чути што заједници аборе. То рече Баранов оној гавдарини и попријети јој, ако тако не уради, да ће она сама одговарати. По ушњеном договору потпуковник дође у ону камару, када никог у њој не бијаше, и сварије се под постелу; имао је при себи револвер, да муца, ако га ошаве, а човиција је била смјештена у оближњој соби, да му притече у помоћ. План је био да муца у рукама. Потпуковник морао је и да пушиче шест ура надржавати под револвером; али је за то чуо све о чем су гавдарини разговарали заједници, а то је било још важније, јер су се договорили о томе како ће учинити атентат на овога цара и како ће се сви у томе да оном приликом постоју на њога. Од присутних заједника још се њих пријавило, да учине овај атентат, али кад су хтјели да учине коначни избор ме-

ђу овом историком, искочи на једанпут поручковник испод постеле и огали из револвера онако уздицах, тек да даде знаци човицији, а уједно издави овом заједничком друштву, које се пренерзило од чула, да се ниједан није накао с мјеста, јер прии који то учини биће с мјеста погубљен. Праје по што су аликови к себи дошли од именована, уђе намјештена полиција у камару и повела их све 21. То бијашу скоро енеклади ауди, међу њима и ученици гимназија.

Ако ова вијест етоји, онс. се види, да наплата чета још једнако на лау рада. Иначе јавља се из Русије, да се је цар Александар преселио на Галине у Петерхоф. Цар је ступио дојавиојер војног министра Јакутина, а на његово мјесто поставио је Вапоиског, негдашњег шефа главног штаба у војсци црској од 1877. Исто тако отпустио је цар и дојавиојер гувернера Финландије, графа Адлерберга а на његово мјесто поставио је шефа главног штаба Хајдена.

По извјештем телеграмима из Париза, у Францеској као да је наступила велика криза у сједног тога што је приједлог за избор по листинама пропао у сенату. Међу тиме то је било предвијети, јер су сенатори томе приједлогу изади били противни, бојећи се највише тога, да ће се њим отворити за Гамбету диктатура у Францеској. То је јасно казано Вадингтон, кад је у сједници сената од 22. ов. м. поднио речени приједлог. Вадингтон рече том приликом, да се овај приједлог не може бранити са гледаниста уставна, јер би он пореметио равнотежу између обје коморе и свео би на ништа улогу сената, па и саму улогу председника републике. Дошло би се до неке врсте илбисдита, којим би се оборила република. Сенат не може пристати на своје сопствено понижење. Још и та одностно, рече Вадингтон, лежи у избору по листинама, што он може отворити врати каквом претенденту, против кога онда ни камара ни сенат не би имали моћи да се боре, јер би се он сматрао као изабраник народа. 36-г тога је одбор издеваласно закључно, да предложи сенату, да одбаци овај приједлог за избор по листинама.

И доиста, као што се види на телеграма, сенат је већином гласова одбацио тај приједлог при свем том што је Гамбета све и сва употребио да продере и у сенату. Сада се очекује шта ће да буде. Поговара се, да Гамбета има намјеру да са свијем унесе сенат, но то се не може учинити и ако револуционарним путем. Хоће ли се на тај пут Гамбета одважити, то ћемо видјети. Доиста, њему сад и не остаје друго него: или да ради у правцу којим је започео, или да се са свијем потрага повуче. Као што наш телеграм из Париза јавља, поговара се, да је он ово друго одабрао.

У Бугарској развијају се ствари неповољно. Наступила је управо борба између кнеза и владајућих партија које се узимају за уставност. Истови јављају шта више чак и то, да се ушло у траг њевој зајери против саме личности кнеза Александра, и због тога да је кнез на један пут прекинуо своје путовање по Бугарској и вратио се у Сесију. Да је огорченост велика с једне и с друге стране, гдје ли се већ и по томе, што је један бугарски војник убио једног руског официра, кад је овај стао народу препоручивати планове кнежевине.

По свијем знањима судећи нема изгледа да ће кнез у великој екуинтани добити већину за себе, и по томе сва је прилика да ће оставити Бугарску чим види исход избора. За тај случај Бугари се већ спремају кога ће изабрати за свога новог кнеза, и како истови јављају, већ

дарено Блато: широки пут, хоће да се до Вар, Рајеку или Скарар, а дама даљина, као у великом дивукуу слободно

У Бериславцима, што сам рекао, предузетник нас Никола Николић. „То је учитељ?“ Запита ме један изборци. „Није“ — одговорим — „то је учитељ при администрацији државне школе. А што ви тако мислите?“ — „Колонични вид, учитеља с Његуша и до Вар, то су највише људи не само у њиховом понашању, него и у циљској њиховој еспланацији; као год да су сви бирани највише, најугледнија људи“ — одговори за мене изборци. Шкарар. Не то ја њему проузгачах: „Такав је сваки Црногорац; само кад он постане учитељ, онда у свему стара се да буде примјер

Листан „Гласа Црногорца“.

ПУТОГАЂЕ ДРА В. ПИВАРЦА ПО ЦРНОЈ ГОРИ.

III. ОД БЕРИСЛАВЦА У ПОДГОРНИЦУ НА У НИКШИЋЕ.

(Наставак.)

Чудан утисак чови довољетска равнина: буд гао, погледати, свућ ливаде, зелене као лук; величина већ готова за кошу; разуватила и испуњена кизе, јеман са сваки јаким гласом с бијелом длаком таласа се као мору; изабацила је свој кнез и шевиле, уред које, као за уврле пошкис, црвени се екурен (српшињак); по вјештачлвину стаде ошари, бјелела као сивјет; немачна бречења ни прила; у мјесто тога по сред равнине сједи гавица, густа гора, у којој се криву куће са лијевици билицима; ни једна дувај релом иду вјешки рабљани; ово седа густо тринеће ишпродешаво са густом виваком (шилом долом), дилеом таквом бгувања сјеби, саветином и другим бидлама, што се нечу уз дрва и тринеће и покриву платове и старе дивине, да из криве пријерије очима.

Упрво цијеле обласце плука са сна-

квим цементом, и сада је доста тврд. Овакве су исте обале и Мораче; и од тога и стога плука састоји се и цијело Пемовско поље. Судећи по томе, цијела ова равнина била је некад велико језеро, док није набило пут мора преко онога грла, гдје је сад Бојана. Дакле о мивералном богатству овдје не може бити ни ријечи. Било нам је дошешко камење, на којем су с вода била некакне звјездице или ситни кристали са жутом ејвиошћу. Без хмијеке анализе не може се ријешити што је то, али на сваки начин то је суморно сједињење, које има врло мало садржане метала, а још може бити, да је то нешто органско г. ј. производ бидеви. Да учини анализу г. доктор узео је и неколико комада, а послале ми смо гледали и мјесто, гдје се налази овај каи на Дрегај.

За Подгорице предузимемо пут у Николић преко Суужа и Данилова-града. Како је вродило сјиде, гдје у тивеској грму на растојању од двије уре иду фортине и шивчеви по свјазма главницама, наперени у долилу Зете, тај ће очигледно резултира, како је то било грозно и онасно за Црну Гору, и послје мера се зачудити немоћом дулу овога, који је, не гледајући на то, слободно ексградно цијелу равнину коју су сјакнад могле напаста Турца одије стране, од Суужа и од Николића. Јулачко срце не боји се тврђава и слободно гледа у она нај-

су за то мјесто учили Дондукова-Корсакова, који је сада војни гувернер у Харкову, а био је прије гувернер у Бугарској иза рата руско-турског. Разумије се, да су овај избор зависно и од потврде великог сина.

Народну скупштину у Србији затворио је кнез Милан 22. окт. м. овом бесједом:

Поштовани посланици! Дуже него обично трајала је ова редовна сесија Народне скупштине; више него обично одржани су били од наших домаћих послова, радећи с мојом владом тежаким пословима, па које нас је понуђено народно познати: али се толико врло задовољства могу да даде констатирати, да је ова сесија Народне скупштине једна од најплоднијих, како по многобројности тако по пуној понашљања значајности посрпаних послова.

Да се капитализације и страна јурисдикција у Србији укину и уговорима замјене, то да се Србија наспрам великих сила стави у положај независне државе и да се економском развоју земље набаве јаче основи, био је дочео радити још блаженогта спомена Кнез Михаило. Трговачки уговор и конвенције закључене са сусједном монархијом Аустро-Угарском тако су приредиле, да је има, свим пословима и саобраћајним везама, ријешено и значајно политичко питање о укинућу пољског остацика њазалнога стања Србије, и то наспрам силе, спрам које је то старо стање најстарији значај имало. Мени је мило, што могу пред нама одати пријатељске пријатељским расположењима, које је Аустро-Угарска и у овим пословима према Србији засвједовала.

У ред међународних послова иде и уговор о издавању криваца, који је моја влада с владом Белгије закључила и који сте ни одобрили. И тој је уговор новог свједоштва добре воље, с којом јевропске државе ступају у редовне међународне односе са Србијом.

Одобрењем конвенције о грађењу и експлоатацији српске државне железнице, ви сте не само веоко дуги цијену части земаљској, носивједочини Јевропи, да Србија еуропској врши своје међународне обавезе, него сте у исти мах и земљи осконали нову епоху економског развоја и нов напор напретка и богатства народног. Нови финансијски извори, које сте створили да издатке за грађење железнице покријете, далеко су од система непосредне припрема; они неће оптеретити никога непосредно, биће правичније подијелени, и тога ради ће мање притети порезну снагу народну. А уговором за одушево дуга учинили сте дјело мудрости и правде: дјело мудрости, што сте повратили снагу поколебаној кредитној државној; дјело правде, што сте створили могућност, да се исплати изјам и реквизиција онима, који су у тежкој дане родољубивим жртвама отаџбини помогли.

Закони о унутрашњој организацији земаљској извели су земљу на широк и поудан пут унутрашњих преображаја. Законом о судијама отворене су основице за развој независнога судства у Србији; законом о штампани, и законом о изборима и друштвеним дата су нова јемства јанном претресавњу послова земаљских; санитарским законима доведена је Србија у ред најнапреднијих јевропских држава у том погледу; просвјетним законима помоћи ће се снажнијем и правичнијем развоју просвјетних задатака, које наша отаџбина гадји. А о изредној тежкој и жедај, којом сте за преображај наших државних уредба одлучили, најважнији је доказ ријешености о промјени устава земаљског.

Поштовани посланици! Ви сте се са свесрдном готовошћу одзивали Мојој владачком позиву који сам на нас престол-

ном бесједом управно. Ваљ, с Мојом владом сложан рад око економског развоја наше земље, спједочини ми, да нас одушевљава поносита тежња, да се отарбана наша тако уреди, како то од нас изискује углед новона положења наше међу европским јевропским државама, и потреба правдољубивог и свестраног развоја драгога нам народа — а у истој вријеме изискује Моју владачку благодарност на труду и пожртвовању Вашем. Народ српски, о којег се напредку ми заједнички бринумо, знаће вам такође бити благодаран.

Желећи вам срећан пут, ја овим закључујем сједнице Народне скупштине, сазване за 1880 годину.

Иако скупштине кнеза Милан позвао је исти на пут у Ништу, Беч и Берлин, што је обавио своје народу овом прокламацијом: „Облањујем коме драгоме народу, да на пратку пријеме подламан изван отаџбине. Мој министарски савет јазаступаће ме у вршењу владавине власти по унутрашњима, која сам му ја о томе издао. Препоручујем и у овој прилици Свој драгу отаџбину закрилу Свекогубега.“

Д о п и с и

Т. БАР, 21. Маја. — Долгама објављено испуњити и у краткој описати, од чега је подигнут спомен Н. В. вјешем омиљеном Господару Кнезу Николи I.

Српска народна читаоница подигла је спомен Н. В. Кнезу на [крај] постојања пута, а ик улазак у Барску чаршију. Пред читаоном озадај је један вид метар вешине у коме је узидано 5 старинских натписа и 12 грбова. На истојме заду подигнуте се 3 пирамиде од грбова и натписа истих. Двије крајње једнаке су по величини, а средња је виша. У једној од мањих је узидан старински грб, који је по овој прилици био грб њекоје француске племићке породице. У средини грба изразај је сведок штит око којег висују се дивно шарени маљани, а око њих црвени грб окружен је прекарским вијенцем. Исти је грб нађен близу мјеста, где је била црква св. Ђорђе, а до самог разваленог дворца, где је за доба Млецима станао Барски архиепископ.

Истод и тога узидан је грб пра врху кога грезан је архиепископски клобук од којег у дивном реду прекрпају се дивно исцелене ките. У средини истога изразај је орао у маломе формату, вине којег виде се даје људске главе једна другој окренуте а при дву грба, испод орла види се грба глава. Прилика је да ће овај грб припадати каквој племићкој породици из Швајцарске, па и ако је каквога архиепископа био то ће можда бити родом из Швајцарске од како племићке фамилије.

У другој крајњој пирамиди, узидан је спомен њекојему Јовану Николи у Барскоме грађанину, као што и натпис испод истога на латинском језику свједочи.

До овога се налази у вијенци са готским словима изразај Нс. Хр., а испод до овога један латински натпис, а с десне стране истога натписа излази се опет један грб с клобуком архиепископским и су три главе и орло оштећеним као и код прилога, само што је разлика у резу главе и што је доња глава друкчије окренута код овога но код првога.

С лјеве стране од овога другог пирамидалног ступца т. ј. у даљем реду налази се грб велики у коме је урезан велики орао, но је оштећен, — а оквиру је плоче на коме је орао врло лијепо изразај.

Код првог пирамидалног ступца а до овога грба те је на њему архиепископски клобук, с десне стране излази се крст, који у четри своја угла има уметнуте љиланове цвјетове а до њега узидана је једна плоча са натписом турским.

Трећи пирамидални стубац који је највећи овако је састављен.

На дву истога налази се дугачки камен у формату ленте са натписом латинским

тај особити интерес, што, почивајући дивно иза Никшића, сакрива се под Платанином и поелије наново излази су неколико високих водопада и одмах постаје доста велика ријека. Видјели смо на почетку овај избор, а поелије гледамо на Никшићком пољу, како цијела ријека пада у повор, којему не види се дна, где вода, надјуби у страшну, црну дубину, разбаја се у прах; при том од хуке, која се чује издалеко, тресу се стјене поворе, а ово, као дим, стоји облак од танке водне прашице. Зачућем овим призором, г. Шварц отмах је фотографирао ову слику природу, која ће бити од врло ријетких.

Жалостан утисак чини пошлого ветској долини суви разорене куће, неред раскошине природе. То су трагови безумнога беснива турске војске, коју је Сулејманпаша почео да покори Црну Гору, па је нашао у мјесто тога смрт и побије сву, где год је хтно спуетити се у јану. Довел дапа штао је он од Никшића до Сунета, као вук све врховима, у даљини од црногорских метака, али њоме вањо је ово, што је изолуживо: са великом погубионом своје војске, он се једва довукао до Сунета без хране, без чебане, без вјева. То су 9 кривих, у него вријеме славних дана, којих не ће заборавити Црна Гора, а за поуку у будућем мора их спомињати и Турска.

попазешм жљену, која је у средини и од једне од невакотога грба, но оштећенога, и на истојме натпису стоји у јану 1469 година с латинским цифрама. Више истога стоје на једном камену четри грба и то са крајем стоје два црнота и у средини један лав а штит са три косе пруге, а један камен мањина.

Иако овим се налази један камен у форми грба врло дивно изискује домак са јувијем грбовама при дву мјеста је изискује мљењак лав.

Даље од овога стоје двије плоче с натписима и то једна латинским језику друга на грчком. Ова што је на латинском језику је потпуна већ је оштећена са крајем, и обавије су једна у други узидана.

Црква је била на крају св. Ђорђе а друга је била на мјесту цркви те је била близу цркве св. Ђорђе а код ње је био и крст што је већ оштећен.

Иако свијема овјера грбова и натписима узидана је плоча на којој је урезан овај натпис:

Б а р

Своме витешком ослободитељу
Кнезу Николи I.

Ја изгледам као какав стјена
Варковима кином изједен,
Ал' не жали Господару славу,
Тек ми даме сјају сретни дан.

Српска народна читаоница.

25. Марта 1881.

На страни до овога пута и то при врху узидан је један врло лијепо грб, који има слику од познатог узиданог леопарда и који са шавима држи један ватине из вине славу у полукругу.

Дома дво тјела не види му се, но се спунују трагови вањаша и то с лјеве стране изваја се горе а с десне стране на ниже. Испод пољовине тјела изазај се штит, у коме је урезан у маломе читав леопард, а испод леопарда познучено двије пруге.

На вине истога при самоме врху узидан је плоча са овиме натписом:

Својемима умрљих

Подигнут спомен славом

Бесмртноме

1881.

На врх пирамиде метнуто је једна од ових великих граната које су с турских овлашних гађале Црногорску војску, а метнула смо је за то, да се увери како наш будући напредак лако и вине прирети с каквим смо се непријатељем имали борити, док смо дошли до тога да овијем витежем средатама којима смо гађали, китимо спомен славоном Господару.

Метнула смо је и још за то, да се увери вада могу наши непријатељи, који испод Бари пробу, с каквим смо пожртвовањем и самопожртвовањем себали пријатице на непријатељске стријеле и долазили до тога, да непријатељским оруђем истога непријатеља чело ломимо. Још и за то, да се увери наши непријатељи да кити Црногорац добио није где свој живот није предло осветој, што крвљу својом вије овира, као што је многи да речемо наш пријатељ баи бадава узео туђе самотај.

Спомен Н. В. Кнезу Николи I. састављен је из 33 грба а натписе између којих налази се и велики мљењак лав држећи шапом језицање Маркото о коме виси дуждеј грб, а испод грбуха истога знала има латински натпис, којег су на жалост турци доста оштећили.

Споменик је остављен био да се открије свечаво за Синевадан, у знак поштовања овога дана кад је Црногорска војска пријед 23 године за владе бесмртног Кнеза Давида I. одржала побједу над турцима предвођена великим и неумрљак војводом и јуваком Марком Петровићем, те се том приликом свијет почео усјервати да Црногорци више какоа хладука чега по мањењу њеких изапањака, но да је то народ коме предстоји велика будућност и велика узлага у поворјају народног ослобођења на Балканском полутоку, за које дјело

Никшићко поље представља свагда врло лијепо изглед; али ове године оно је дивно, но икад било: прво због повољнога времена, друго због тога, што је сув и браћене. Тамај на доласку испред вароши пада у ови једна велика зграда, која је одмах пришкела вину нажву. То је Господарска фарма, коју уређује г. Швалеј. Штаде за криве представљају вешто, чега ринетко можете наћи у Јевропи; а етојећа до вих кућица, још недовршена, у својем малом простору претавља толика зграда, да се неможе човек не зачудити жевијалности овога, који је планирао: мљекарница, где се мљеко муца и хлади, где се кува; камара за сир; подрум за чување сира и мјеса; канцеларија, кућина, камара за слуге, и све то заузима не више од три сажња у квадрату (или 9 квадратних сажња).

Ту нас је чекао један перјаник, изаслав од господина мљекарника, да нас сугеретно и спроведо у одребеку за нас кућу.

Премад смо били уморни, ми ипак смо могли уздржати се, да не одседнемо у школу, где је био скуп, на којем се установљавала правила за читаоницу. Овај појав био је сваким просвјетеном човеку; али кад смо били приутили онима дебатама, које су се водиле на том скупу, г. Шварц зачуло се ономе лијепом реду, с којим су се водиле

Црногорци је посрпучило да је способан. Доклеи лијепом на Синевадан пошто је свршен обред у православној цркви, и пошто је учинен помен поштованим на Црногорцу Црногорцима, мноштво младова читавоначки окупили су се у читаоници.

Том приликом излази је у неколико ризичи вањаша тога сазнај от стране узидане читаонице, с винеом како ће се овим подигнутим споменом, свједошвом од старина овог вјеша, која има великог значаја у историји историје, побудити еуровиљност код других европских државних народа и вине отарбани, што је ова варош прилазила свјетом, који обдије економски спомен Кнезу ослободитељу и то таква свјетина, која је сва историја прошлости и садашњости Бари.

На то су сви присутни чланови од све три вјероисповјести кликнули три пута: живо Кнезу ослободитељу, живо народ црногорски!

Одмах за тим се изисило из читаонице, и то сва голосави православни и римокатолици, а мулам дјаци са филозома на глави, јер им то због изисило, — и на оне узидане кућу подигнут је народна тробитица уз ошале тамне народне од стране њекоје младеца, и тиме је демомонија свршена.

— Има је овде вањаша гајати братску уздијину и славу, а уверени смо да ће и наша влада и пријатељи испретка и пријатељи потпомагати ово мале подухе.

Пошто се дакле свечавост свршила, тада је одбор читаоначки закључио, да њеко свога честитог а дјачког почасног члана Његовог Височаштва г. Шка Петровића, подстре Н. В. Кнезу ослободитељу изразај чин Њему узиданог споменика, које је и дошло.

Г. Шка Петровић извадио је одговорно одговори:

Стање Барске читаонице г. преједнику

Његово Височаштво Господар и Кнезу народној ми је да вам у име Његовог великог на језујетно вину и наше дружине.

Његово Височаштво самољубитељ старина, и не ће никако пропустити чим ако бог да дође у Бар, да види ту зборку стародревности, коју су српски чланови читаонице прикупили.

Шка Петровић.

Ова нас је деспота јако обрадовала и бодр нас на трајан рад око њекога читаоног и просвјете, и овоме одредни од узвишеног Господара, а радом за узамички напредак овога становништва, откљачиће се за врло кратко вријеме и најважнији знак неспоразумљења нас Срба од све три вјероисповјести који глумимо у овој вароши.

Мислим за сада да је доста.

Д. ПОДГОРНИЦА, 20. Маја. — Дивном приликом ошчајли радост јучерашњег догађаја збожњем се у овој вароши, чет ми је привратити се са неколико рјечи које мислим неће ми буде д-зволено.

Принтају се 4. мјесца од како смо у овој вароши основали «Српску Читаоницу» која ће узидо сачињавати и библиотеку и коју смо поштели покровитељств у Велики Врлоде Зете и Црнога млада Кнеза Давиду и која је до јуче бројила само 25 редова а 4 сачетна члана, пак како је овде пола грађанства мухамеданско вјероисповјеста, то нам је свијем у опште мило било и са њима ступити у добри друштвени односи; али баш у свједу исте читаонице биле су виеко околности и таласавија која су била на сметку успешнају мухамеданца, због чега сам и задовољно са свјетом мислија, а како су доста већ претстало те бивше околности а жедећи и падајући се да ћемо тојем вине од све дубав гајити са једнокримом браћом нашом мухамеданско вјероисповјести, скупштину прошле недеље ријеша да се у присуству

дебате, и лијепом збору људи, који више добили ни вештага обрадова, ни су имали прилике да се и вјербају у говору и потаком претресавњу таква ствари, као устав за једну просвјетну установу. На пошлого д р Шка је изабран за почаснога члана читаонице, што кује је било врло мало а иа што је свјетовно лијепом бесједом, изавањом у дејелом друштву услед радости. Сутра дан излази смо по вароши; биди смо у избору, узидили смо у неколико дубина, при чем г. Шварц обраћао је особиту нажву на то, каква је роба и оклеп се набавља; у том напало је много ствари, које се израђују у његовој отаџбини, у Саконској. Сви налар чини лијепи утисак: дубави зашти, вину доста свјетлости, роба франска. Кнеза велика разлика од великог шарара Скара, где лугате у тиној, и да разгледате робу, морате прије свега изучити своје очи да изборите на свјетлости и привилити их на мрак, да буду као у језице.

Мило ми вам било остати овде и ту же, али примоме је била израчувано, и ми смо морали хитати.

(Свршиће се)

небој грози и опасност; а девет крвавих дана докладе сједео да ви најача турска војска, као што је била Сулејманова и Дервешпашина, није могла ударити на варош, коју су бранили не бедом и фортифе, по то јуначка према црногорска.

Сада Давидовград неже чепа да се боји; за њега је настало вријеме да се шири и црсти уред раскошно ветске долине, у којој мирно да почивају мошти светог Василија, који се за живота и по смрти бораво са непријатељима своје вјере; ћеран од Турака у животу, није он имао мира ни у грбу; али сад је он одбранио и себе и цијелу Црну Гору; сад виста доба да се његова слава вине напало и буди свијест и рад у срцима овних, који су залутили на још стоје под тубим британским. Жаблаж учинио је јаки утисак на г. Шварце, својом грозилом Жепотом; за то он је фотографирао њега с двије стране, не гледајући на то, шта га је много сметала кити.

Ту смо загубили до три сажата и, допишају у Давидовград, морали смо остати, да пошмо. Други дан на цгу фотографирали смо Ору Дуку. Била је велика жеља г. Шварца, да види Острог, али рђаво вријеме плашило нас да не стигнемо онај исти дан у Никшић и за то смо минули њега, сткненивши срце; јер то је велика штета! Ријека Зета за д р Шварца имала је

